

TEOLLISUUDEN JÄLKIÄ BRITTEIN SAARILLA

TICCIH-konferenssi
Lontoossa 30.8.–
3.9.2000

Keskustelua, tutkimusta ja käytännön työtä

Teollisuusperintötutkimus sai alkunsa 1950-luvulla brittiläisten harrastajarkeologien toiminnasta ja tämä vapaaehtoisten joukko on yhä vahva tuki Britannian teollisuusperinnön vaalimisessa. Se ilmeni sekä TICCIH-konferenssin (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage) teemoissa että konferenssin jälkeen Manchesterissä pidetyssä brittien kansallisessa Association for the Industrial Archaeology -järjestön vuosikokouksessa.

Yleisistuntojen luennot

TICCIH:n Millennium-konferenssin nelipäiväinen ohjelma koostui yleisistunnoista, työryhmätyöskentelystä,

järjestön kokouksista ja museo- ym. vierailuista. Ensimmäisen yleisistunnon teemana oli 1700-luvun teollinen vallankumous. Suurin osa luennoitsijoista oli brittejä. Puheenvuoroissa korostuikin isäntien näkemys Iso-Britannian asemasta teollisuuden veturina. Lisäksi luennoissa käsiteltiin Pariisin asemaa Ranskan teollisessa vallankumouksessa (Jean-François Belhoste) ja Ruotsin varhaista teollisuutta (Marie Nisser). Professori Marilyn Palmer selvitti puheenvuorossaan Peter Neaversonin kanssa tekemäänsä sosiaalitarkeologista tutkimusta tekstiiliteollisuudesta. Leicesterin yliopistossa teollisuusarkeologiaa opettava Palmer tarkasteli rakennusten kulttuuriympäristöä ja työprosessien muutosten vaikutusta teollisuusrakennuksiin.

Kongressin kolmannen päivän yleisistunnossa oli teemana massatuotanto ja kulutusyhteiskunta 1850-luvulta nykypäivään. Teemaa tulkittiin tosin melko väljästi. Puheenvuoroissa käsiteltiin teollisuustilojen käyttöä tilankäyttöanalyysin avulla (Garry Champion, Iso-Britannia), ruotsalaista konepajateollisuutta (Eva Dahlström) sekä kulu-
tustottumusten kehitystä (Liv Ramskjaer, Norja ja Louise Trottier, Kanada). Luentojen herkkupala oli Kungl Tekniska Högskolanin (KTH) tohtoriopiskelijan Jan af Geijerstamin luento yhteisestä teollisuusperinnöstä Intiassa. af Geijerstam on tutkinut ruotsalaisten puuhiiltä käyttävien masuunien sijoittamista Intiaan 1860-luvulla osana brittiläistä kolonialismia. Aiemmin lehtimiehenä toiminut af Geijerstam osasi ottaa yleisönsä globaalilla aiheellaan ja puhuttelevalla esiintymisellään.

Tulevaisuuden teollisuusmuseo

Kongressiohjelmaan kuului kahtena päivänä kolmen tunnin mittaiset työryhmäistunnot. Ryhmien teemoina oli mm. teollisuusrakennusten inventointi, suurten teollisuusalueiden suojelu, maailmanperintökohteiden hoito, teollisuusmuseoiden tulevaisuus, teollisuusperintötyön edistäminen internetin välityksellä sekä sukupuoli-, rotu- ja luokkanäkökulmat teollisuusperinnön tulkinnassa. Tarjonnan runsaus asettikin osallistujat hankalaan tilanteeseen, sillä rinnakkain työskenteli kuudesta seitsemään ryhmää.

Mielenkiintoisia visioita esiteltiin tulevaisuuden museoita käsittelevässä työryhmässä. Axel Föhl Rheinin teollisuusmuseosta (Rheinisches Industrie-museum) esitteli Ruhrin alueella sijaitsevan teollisuusmuseoryhmän, joka koostuu useasta erillisestä kohteesta. Periaatteena on, että kohteet ovat avoimina yleisölle ympäri vuorokauden. Alueella ei ole oppaita, vaan ainoastaan opasteita. Ongelmana tällaisissa avoimissa museokohteissa on luonnollisesti kohteen säilymisen turvaaminen. Föhl totesikin, että museon tavoitteena on säilyttää kohteet pari-kolmekymmentä vuotta ja tarjota näin seuraavalle sukupolvelle mahdollisuus tehdä oman valintansa säilyttämisen tarpeellisuudesta tulevaisuudessa.

TICCIH:n uudeksi puheenjohtajaksi valittu Eusebi Casanelles esitteli Katalonian tieteen ja tekniikan museon, joka Rheinin teollisuusmuseon tapaan muodostuu useiden museoiden verkostosta. Uusia museoita rakennetaan koko ajan. Parhailaan työn alla on betonivalmistusta käsittelevän museon

rakentaminen kauan hylättynä olleeseen betonitehtaaseen. Katalonian teollisuusmuseot poikkeavat kuitenkin saksalaisesta mallista siinä, että jokaisella museoyksiköllä on tavanomaisten museoiden tapaan tietyt aukioloajat ja miehitys. Katalonian teollisuusmuseot pannotavat erityisesti alueelliseen identiteettiin, joten museoiden välityksellä pyritään saamaan mm. lapset ymmärtämään lähiympäristönsä historiaa.

Erik Nijhof Alankomaista pohti teollisuuskulttuurin arvostuksia. Teollisuusperintökeskustelussa tärkeimmiksi nousevat Nijhofin mukaan nostalgiset höyrykoneet, siisti käsityö, mukavaan elämään liittyvät teollisuudenalat (olut, lasi, savi jne.), helposti hallittavat pienet tehdaskokonaisuudet ja arkkitehtonisesti mielenkiintoiset rakennukset. Vähäiselle huomiolle jäävät sen sijaan sähkömoottorit, raskas teollisuus, likainen teollisuustyö ja prosessituotanto, laajat teollisuuskompleksit sekä yksinkertaiset rakennukset. Teollisuushistoriaa tutkittaessa ja arvotettaessa tulisikin muodostaa merkityksellinen kokonaisuus asettamalla kohde laajempaan ympäristöön ja huomioimalla myös monumenttien sosiaalinen eikä pelkästään fyysinen arvo. Tätä näkemystä ei liene turha korostaa, vaikka se periaatteessa tiedossamme onkin.

Mielenkiintoinen yhdistelmä teollisuusmuseota ja alan opetusta on puolalaisen Stanislaw Januszewskin *Nadbórlaivalla* järjestämä teollisuusarkeologinen jatkokoulutus. Januszewski osti pari vuotta sitten höyrylaivan, kunnosti sen ja sisusti osan tiloista näyttelytiloiksi ja osan luentuhuoneiksi. Wrocław'sta pitkin Odra-jokea seilaava laiva toimii parin viikon mittaisilla kenttäkurseilla

tukikohtana, jossa opiskelijat asuvat ja josta käsin kenttätyöt teollisuuskohteissa suoritetaan. Kenttäkursseja Januszewski kuvailikin hymy suupielessä selviytymiskouluna. Koulutukseen liittyy kenttäopintojaksojen lisäksi konservointityöpajoja ja kirjallisen työn tekeminen. Kurssit hyväksytäänkin Wrocław'n teknillisen korkeakoulun tohtoriopinnoiksi. Kurssit rahoitetaan pääosin tähän tarkoitukseen perustetun säätiön varoilla. Opiskelijat maksavat vain noin 20% kokonaiskuluista.

Tuija Mikkonen

Konferenssiin liittyi kolme vaihtoehtoista opintomatkaa Cornwalliin, Walesiin ja Skotlantiin. Alla makupalaja Cornwallin ja Skotlannin matkoilta.

Museomiehen vaikutelmia Cornwallista

TICCIH 2000 sisälsi paljon mielenkiintoista antia, mutta opetti samalla, ettei teollisuushistoriallinen museotoiminta ja perinteiden vaaliminen ole ongelmattomaa industrialismin kehdoissaan. Maassa, jonka turistivirrat ovat valtaisan esimerkiksi Suomeen verrattuna, vain 10% museoista ylittää yli 50.000 kävijän rajan vuodessa. Monen museon kohtalona erityisesti pienillä maaseutupaikkakunnilla on lähitulevaisuudessa

sulkeminen ja/tai sulautuminen johonkin isompaan museo-organisaatioon. Tämä kehitysnäkymä koskettaa hyvin konkreettisesti myös teollisuushistoriallisia museoita.

Kongressiin sisältynyt Cornwallin opintomatka oli matka kaivosteollisuuden menneisyyteen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana alueen kaivosteollisuus on kokenut dramaattisen muutoksen. Se on käytännössä miltei loppunut, mutta samanaikaisesti kaivosteollisuusperinteen arvostus on merkittävästi lisääntynyt. Viime vuosikymmenen aikana on kunnostettu kaikkiaan yli 160 kaivosteollisuuden rakennusta tai rakennelmaa. Valtion taloudellinen panos on ollut ratkaiseva, EU:n rakennekehitysrahat samoin merkittäviä, yksityisten säätiöiden osuutta väheksymättä.

Miksi tämä erittäin suuri kiinnostus kaivosperinteitä kohtaan? Tuotannollisesti toimivia kaivoksia Cornwallissa ei enää juurikaan ole, tosin alueen kaivosteollisuusosaamista viedään eri puolille maailmaa. Seutuun tutustuessa tulee väistämättä mieleen: on vain kauden maisemat ja uljaan, joskin erittäin raskaan työn historia. Niitä turistien odotetaan tulevan katsomaan sankoin joukoin ja tuovan työtä, jota niin moni on vailla. Mutta tietysti ajatellaan, että varsin karu kaivoshistoriakin voi olla tärkeä henkinen kiinnekohta. Paikalliset oppaat, isännät ja emännät kertoivat hyvin koskettavasti seudun menneisyydestä. Kaivosonnettomuuksissa kuolleiden omaisten muiston aiheuttama suru oli vaihtunut yhteisön suruksi vuosisataisen teollisuuden tarinan päättymisestä. Siinä menetetyt yksilöt olivat muuttuneet sankareiksi. Tuon kokemuksen oli vieraalle erittäin konkreettinen